Luonnonvarakeskus

LUKE/2594/00.04.05/2026

23.9.2026

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta biokaasulaitoksille kierrätyslannoitevalmisteiden tuottamisen edistämiseen vuosina 2024-2026 myönnettävästä tuesta... (VN/20954/2026)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa luonnoksesta biokaasulaitoksille kierrätyslannoitevalmisteiden tuottamisen edistämiseen vuosina 2024–2026 myönnettävästä tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi (VN/20954/2026). Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan oman asiantuntemuksensa aihepiireihin.

2 Lausunto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi biokaasulaitoksille kierrätyslannoitevalmisteiden tuotannon edistämiseen vuosina 2024–2026 myönnettävästä tuesta annettua valtioneuvoston asetusta. Tuen tavoitteena on ensisijaisesti edistää fosforiylijäämäisillä alueilla syntyvien lannan ja vesienhoidosta peräisin olevan kasvibiomassan jalostamista tuotteiksi, joiden siirrettävyys alueelta on parempi kuin alkuperäisten syötteiden. Muutosten tarkoituksena on mahdollistaa tuen vaikuttavuuden täsmällisempi arviointi, kannustaa lannan ja vesienhoidosta peräisin olevan kasvibiomassan prosessointiasteen nostamiseen sekä edistää ravinnekiertotuen vaikuttavuutta fosforiylijäämäisillä alueilla.

Asetusluonnoksen mukaan tarjouksessa ilmoitettaisiin jatkossa tukikelpoisen syötteen sisältämän fosforikilon käsittelykustannuksen sijaan lopputuotteeseen päätyvän, tukikelpoisesta syötteestä peräisin olevan fosforikilon käsittelykustannus. Luonnonvarakeskus on suositellut tätä tuen kehittämiseen liittyvässä selvityksessään ja pitää muutosta tervetulleena tarkennuksen edeltävään asetukseen. Tuen kierrätystavoitteen kannalta olennaisinta on nimenomaan se, kuinka paljon fosforia saadaan (etenkin fosforiylijäämäisiltä alueilla) jalostettuihin, helpommin kuljetettaviin tuotteisiin ja siten siirrettäväksi fosforilannoitusta tarvitseville tiloille ja alueille.

Fosforipitoisuuksien määrityksessä asetus painottaa luotettavaa menetelmää. Esimerkkinä esitetty laitoksissa käytettyjen prosessitekniikoiden erotusteho voi toimia tarjousvaiheessa riittävänä laskentamenetelmänä olettaen, että erotustehot ovat laitevalmistajalta tai kirjallisuudesta saatavilla. Laskennassa käytetty erotusteho on tarpeen tarjouksessa perustella. Tärkeää on painottaa, että useampien syötteiden yhteiskäsittelyssä vain tukikelpoisten syötteiden fosforin osuus voidaan sisällyttää laskelmaan. Tuen maksatuksissa tätä tulee vielä täsmentää sekä tukikelpoisten syötteiden määrän ja fosforipitoisuuden että lopputuotteen fosforipitoisuuden analyysituloksin ja edelleen vain tukikelpoisten syötteiden fosforin osuus huomioiden. Analyysitulosten käyttö ei aiheuta toiminnanharjoittajalle lisätyötä/-kustannusta, sillä lannoitevalmisteiden markkinoille saattamisen yhteydessä heitä koskee joka tapauksessa esitettäviin tuoteselosteisiin liittyvät vaatimukset. Käytännössä tämä tarkoittaa kuitenkin

massa- ja fosforitaseen tarkastelua laitoksella, mikä ei välttämättä ole ollut vielä vakiintunut käytäntö. Ohjeistus on tarpeen vertailukelpoisten laskelmien varmistamiseksi jo tarjousvaiheessa.

Vaaditun markkinoille saattamisen reunaehtoja asetus ei kovin selkeästi esitä. Siksi Luonnonvarakeskus suosittelee selkokielistä reunaehtojen avaamista muulla viestinnällä.

Myös muutosluonnoksessa kuvattu ”oma käyttö” (7§ ja 15§) tulee avata selkeämmin, sillä se on hieman harhaanjohtava. Kirjaimellinen oma käyttö koskee lähinnä tilojen yhteisiä laitoksia, joissa tavoite on uudelleenjakaa mädäte ravinteineen osakastilojen kesken ja vähäisemmässä määrin toimittaa mädätteen kuivia jakeita markkinoille muille tiloille. Tämän osuuden pienet muutokset voitaisiin markkinahäiriöiden perusteella tapauskohtaisesti hyväksyä. Sen sijaan suurten, keskitettyjen laitosten yhteydessä ”omasta käytöstä” ei voida puhua, sillä laitoksen omistava yritys ei yleensä ole tilojen omistama, tai edes osaomistama. Suuret laitokset voivat tukikelpoisena fosforin osana esittää kaikissa tapauksissa sen osuuden lantafosforista, joka päätyy muille kuin laitokseen lantaa toimittaneille tiloille.

Tarjousten vertailussa korkean kuiva-ainepitoisuuden kierrätyslannoitevalmisteita tuottavia ja fosforiylijäämäiselle alueelle sijoittuvia laitoksia painotettaisiin voimakkaammin kertoimissa. Tukitaso määräytyisi tukikelpoisesta syötteestä lopputuotteeseen päätyvän fosforin käsittelykustannuksesta. Nämä ovat olennaisia tekijöitä, jotta edistyneemmät ja samalla mahdollisesti myös investointi- ja käyttökustannukseltaan kalliimmat teknologiat olisivat tarjouskilpailussa kilpailukykyisiä.

Myös edun antaminen maakunnille, joissa lantafosforista on arvioitu olevan eniten ylitarjontaa, on tavoitteiden kannalta perusteltua. Rajalliset resurssit on tärkeää kohdentaa alueille, joilla tuen vaikuttavuus ravinteiden kierrätyksen tavoitteisiin on suurin. Luonnoksessa mainitut Varsinais-Suomi, Satakunta, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa ovat edelleen lantafosforin kannalta eniten epätasapainossa. Luonnonvarakeskus täsmentää, että olennaista ei ole pelkästään koko maakunnan ylijäämä, vaan myös maakuntien sisäinen alueellinen epätasapaino. Molemmissa ratkaisuksi tarvitaan lantafosforin uudelleen jakoa sekä alueen sisällä että sen osin sen ulkopuolelle. Luonnonvarakeskus ehdottaa siksi, että asetukseen kirjataan selkeästi alueellisen edun saamisen perusteeksi maakunnallisen ylijäämän lisäksi sen sisäinen ravinne-epätasapaino.

Luonnoksessa todetaan, että ylijäämäiset maakunnat perustuvat jatkossakin Luonnonvarakeskuksen tietoihin ja muutokset fosforitaseissa huomioidaan asetusmuutoksessa. Koska taseita voidaan laskea eri tavoin, täsmennykseksi voisi lisätä, että huomioidaan kasvien tutkitun fosforitarpeen mukaan lasketut muutokset taseissa.

Samaan liittyen muistiossa esitetyt tiedot fosforin riittävyydestä fosforilannoituksen tarpeeseen nähden on hyvä päivittää. Uusimman Luonnonvarakeskuksen laskennan mukaan lantafosfori voisi kattaa 54 % kasvien fosforilannoituksen tarpeesta. Kun huomioon otetaan myös yhdyskuntien biojäte ja jätevesiliete sekä elintarviketeollisuuden sivutuotteet, kattavuus nousee 75 %:in (OHRAKE-hankkeen loppuraportti, Luostarinen ym. 2026). Fosforille on suuri tarve lohkoilla, jotka eivät nykyisellään lantaa tai muuta

kierrätettyä fosforia saa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Yhteenvetona Luonnonvarakeskus toteaa, että ehdotetut asetusmuutokset vievät asetusta vaikuttavampaan suuntaan ja edistävät kierrätystavoitteiden saavuttamista. On tärkeää panostaa tuen ja tarjouskilpailun selkeään viestintään, jotta toiminnanharjoittajat tunnistavat erilaisissa tilanteissaan omat mahdollisuutensa tarjous jättää ja tukea saada.

Anu Kaukovirta

Johtaja, Tuotantojärjestelmät

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 23.09.2026 klo 14:41:47.

Lausunnon valmistelija(t):
Sari Luostarinen
Elina Tampio, Olli Niskanen

Liitteet:

Tiedoksi: